

Med HISTORIEN inn i FRAMTIDA

Å leve i en Cittaslow-kommune betyr i korthet å gi seg tid til å skape livskvalitet i alle livets forhold, sette farten ned og konsentrere seg om byens og verdens smak, farge og duft...

Tekst og foto: Unn Christensen

Jeg reiser langsamt til Levanger for å være gjest på et møte i det nordiske nettverket av Cittaslow. Representanter for fem kommuner møtes under *Marsimartnan* i slutten av februar: Norske Eidskog, Levanger og Sokndal, Falköping i Sverige og Svendborg i Danmark. Mye av det Cittaslow står for, har gamle tradisjoner i Levanger, som er landets fjerde største landbrukskommune. Markedet har eksistert i 1000 år. Svenske *forbønder* (betyr «bønder som er på ferd») kom i år, som i hundrevis av år, med hest og slede over fjellet fra Jemtland. De hadde tradisjonelt med seg forskjellige jernvarer, men også skinn og huder, mat, smør og flesk, og de kjøpte hester av nordmennene, ved siden av blant annet sild og salt.

«Froling forbrødes med forbønder / levangsmartnad med jamte og trønder» heter det i en gammel vise (gjengitt i et hefte fra Levanger Bibliotek: *På Levangsmartnan*). Jemtene kom i store flokker til Marsimartnan, og det kom folk fra kystområdene og fra Trondheim for å være med. De byttet varer, og de spilte, sang og danset, og denne tradisjonen opprettholdes den dag i dag.

I romanen *Landstrykere* fra 1927 lar Hamsun to nordnorske eventyrere, August og Edevart, gjøre sitt inntog i Levanger under markedet rundt 1870. August bringer med seg «et sortiment av kostbarheten» fra Russland og Baltikum, som skal omsettes med stor fortjeneste. Edevart er invitert med som selskapsmann og læregutt. Han er i utgangspunktet en uskyldig sjel som lar seg imponere og også forføre av August, slik at han til slutt blir *mindre og mindre nøieregnende med sine tanker, ord og gjerninger*.

August gjør det dårlig; han ønsket å drive handel med smykker og juveler, men ble skuffet. *Om morgningen talte han alle sine klenodier over og værdsatte dem på slump etter Levangerpriser og mumlet blyge små tal.*

Gammel bosetting

–Bakgrunnen for bosetting i Levanger står å lese i sagaen, fortel-

ler nærings sjef Grete Ludvigsen, som er koordinator for Cittaslow i kommunen.

–Gunnleiv Ormstunge og Ravn sloss om Helga den fagre. De gikk holmgang, og det endte med at de begge måtte bøte med livet. Gunnleiv ble igjen i Levanger for pleie, og han skal ha blitt gravlagt ved Alstadhaug kirke. Neste år feirer vi at det har vært bosetting i Levanger i tusen år.

Ordfører Robert Svarva ser gjerne at paven kommer til tusenårsmarkeringen for Levanger i 2011...

Da forslaget om å gjøre Levanger til en langsamt by kom for ti år siden, ble det harselert over den treige byen Levanger, og initiativet ble lagt litt dødt.

–Vi var en «omkamp-kommune», der et vedtak sjelden sto lenger enn til neste møte, for da hadde noen mobilisert til en omkamp. Årsaken til den noe negative holdningen til Cittaslow kom nok av at arbeidet ikke ble godt nok forankret blant innbyggerne i utgangspunktet. Nå oppfatter folk at mange av tradisjonene i Levanger passer godt inn i Cittaslow-tenkningen, som for eksempel lokal mat, håndverk og kultur på martnan. Medlemskapet har nok større verdi enn det en ser, understreker ordføreren.

Målet med Cittaslow er å ta vare på et steds opprinnelige kultur, verdsette tradisjonell mat og styrke eller gjenoppbygge en bys identitet. Levanger har en unik trehusbebyggelse både i sveitser, ny-gotisk og jugendstil. Riksantikvaren har fredet sentrum, og kommunen har fått sommergågate i tråd med Cittaslow. Byen har flere år på rad oppnådd priser for blomsterprakt, og til sommeren blir det laget et skilt for «hilseplikt» i gågata.

–Jeg tolker det som en oppfordring, jeg har en dårlig følelse for å pålegge folk å være høflig, sier Robert Svarva.

Ny og tradisjonsrik ost

Hvorvidt paven kommer til Levangerjubileet er uvisst, men fire franske munkere har slått seg ned i kommunen. I middelalderen var Munkeby i Levanger det nordligste av alle klostre, og i nærheten av klosterruinene ligger i dag Munkeby Mariakloster, der de franske munkene har bodd siden september 2009. Bror Arnaud (33) forteller gjestene fra Cittaslow Norden om et liv i bønn, meditasjon og arbeid.

–Vi må finne den rette balansen mellom arbeid og bønn, sier han. – For å forsørge oss selv har vi startet et lite ysteri der vi

Tre ordførere møtes, fra venstre: Curt Sørensen (Svendborg), Robert Svarva (Levanger) og Dag Sørensen (Sokndal).

Munkeby Mariakloster på historisk grunn i Levanger

lager en ost som både er ny og tradisjonsrik. Osten er laget av upasteurisert melk fra naboens kuer, etter tradisjonell oppskrift fra moderklosteret Citeaux, der de har laget ost siden 1920.

Munkene har et godt samarbeid med Mattilsynet, og da de nylig hadde en demonstrasjon på Mega i Levanger, ble ostene revet vekk i løpet av 20 minutter. De selger ost fra en liten butikk på klosterets parkeringsplass, en gave fra nonnene på Tautra som tilhører samme orden. Der kan folk kjøpe et stykke ost og legge penger i en kasse. Osten selges også i forskjellige restauranter og butikker, særlig i Trøndelag.

–Kanskje jeg blir her for bestandig, sier Bror Arnaud, som har vært i kloster i sju år og avgitt evighetsløfte for et år siden. –Klosterruinen er viktig for oss. Hvis Gud vil, skal vi bli et uavhengig kloster her, med plass til åtte munk. På mange måter er det en galskap å bli munk, men det er en galskap som fører til lykke, avslutter han.

Fokuserer på miljø og fornybar energi

Hva skjer i regi av Cittaslow i de andre, nordiske medlemskommunene? Informasjonssjef Conny Svensson fra Falköping i Sverige kan fortelle om storsatsing på vindkraft og kretsløpstenkning. Bybussene går på biogass, og kommunen vil støtte etableringen av en vindkraftpark ved å kjøpe seg inn med 15 prosent.

–Vi krever at minst halvparten av dem som eier vindkraften skal bo i kommunen slik at skatteinntektene går tilbake til fellesskapet, sier Svensson. Han legger vekt på at vindkraftparken skal etableres nedenfra. Det er 35 vindkraftverk i kommunen per i dag, og målet er at Falköping skal bli selvforsynt på strøm.

Mat er et annet satsingsområde, forteller han: Tidligere var det en trend i Sverige at maten skulle være billigst mulig. Etter hvert ble det lagt større vekt på kvalitet, og vi har to store prosjekter på gang i Cittaslow-regi. For det første vil vi at den maten som serveres på skoler, barnehager og aldershjem skal lages på stedet. 34 mottakskjøkken skal bygges om til arbeidskjøkken. Vi går mot strømmen og satser på kvalitet og duften av lokalprodusert mat... Barn og unge har startet egne prosjekter, og mye kreativ tenkning har kommet i gang som følge av slow-bevegelsen.

Vi har også en egen sertifiseringsordning i Falköping, der ulike foretak som arbeider i Cittaslows ånd, får diplom. Dette gjelder blant annet restauranter, og kriteriene er godt vertskap og at bedriften er med i kommunens satsing på kretsløpstenkning og lokale råvarer. De som får denne utmerkelsen, er stolte av det, og nå er det en uavhengig komité blant dem som allerede har fått

diplom, som er ansvarlig for ordningen, sier Conny Svensson.

Der livet utfordres og nytes

Sokndal er den første norske kommunen som ble medlem av Cittaslow. Ordfører Dag Sørensen er innkapslet i en plakat som minner om den årlige Kjærlighetsuka i kommunen.

–Hvert år i uke 39 arrangerer kommunen en slik uke, og i fjor samarbeidet vi tett med skolene. De skrev dikt som vi hengte opp langs Kjærlighetsstien i kommunen. Tidligere har vi hatt *Klemmedag* og *Inviter noen til middag*, forteller Tron Løvås fra Kulturkontoret i kommunen.

Utfordringene framover er større lokalt engasjement og å trekke ungdom med i prosjektet. Vi trenger lokale ambassadører, dessuten sertifisering av bedrifter som tar hensyn til kriteriene i Cittaslow. Folkehelse er et annet viktig satsingsområde, sier næringssjef Nils Jacobsen, som er koordinator for Cittaslow i Sokndal.

Retorikk og rang

Ordfører Dag Sørensen representerer Norden i den internasjonale komiteen av Cittaslow, som er sammensatt av ordførere i 16 medlemskommuner. Til forrige møtet ble det sendt inn to forslag fra det nordiske nettverket: Skilting fra hovedveier til en Cittaslow-kommune, ved bruk av internasjonale, brune severdighetsskilt, og etablering av en kontrollfunksjon i forhold til medlemmene.

–En mulighet er å få med sneglen, som er symbolet på Cittaslow, på skiltene. Dette er viktig fordi skiltene er godt kjent, de indikerer kvalitet og kan bidra til samhold mellom dem som er med i nettverket og gi styrke og stolthet, sier Dag Sørensen.

Han forteller at møtene i den internasjonale komiteen består av lange samtaler, taler og god mat og drikke, etter gamle retoriske prinsipper fra romertiden. –Et godt forberedt innlegg, med en gjennomtenkt argumentasjon, kan bli mer og mer vedtatt mens man prater... Det kan bli en diskusjon, men et forslag som vekker begeistring og applaus underveis ligger godt an. Her er det både retorikk og rang som gjelder. Programmet består gjerne av et kort møte, deretter «stenging av møtet», «litt mat» og *Hold in the glass*, deretter «Working lunch» med uendelig mye mat og drikke, løst prat og nettverksbygging, sier Dag Sørensen.

Cittaslow startet i Italia i 1999 og har i dag 118 medlemskommuner i 18 land. Blant dem fem i Norden: Norske Eidskog, Levanger og Sokndal, Falköping i Sverige og Svendborg i Danmark. Det nordiske nettverket ble etablert i Eidskog i 2009, se www.cittaslow.com

Næringssjef
Grete
Ludvigsen på
Marsimartnan i
Levanger

Ordfører Dag
Sørensen med
en plakat som
symboliserer
Kjærlighetsuka
i Sokndal.

Tenke stort i det små, søke det unike i det alminnelige og skynde seg langsomt er blant slagordene som blir brukt om Cittaslow. Målet er å skape harmoni mellom historien og moderne tider: "Å utnytte vår tids vidtrekkende teknologiske og kulturelle muligheter, men aldri glemme den bagasje av erfaringer som stammer fra folks historie og kultur" heter i manifestet, som ligger på nettstedet til Svendborg kommune, se www.svendborg.dk

STEMMER har tidligere skrevet om Cittaslow i nr. 2/2007 og nr. 2/2009.